

Samen werken aan een succesvolle implementatie van dyslexiesoftware

DOOR MARRITH HOENDERKEN

De druk van passend onderwijs neemt toe. Referentiekaders, verzwaring examen-eisen, dyslexieprotocollen en uitspraken van het College voor de Rechten van de Mens vormen allemaal redenen om leerlingen met extra ondersteuningsbehoefte effectieve hulp te bieden. Steeds meer scholen starten daarom met gespecialiseerde software om leerlingen met dyslexie te compenseren en hen optimaal te laten presteren. Aan een goede implementatie dient een gedegen plan ten grondslag te liggen. In dit artikel wordt een beeld geschetst van de kritische succesfactoren voor succesvolle implementatie van dyslexiesoftware.

Compenserende dyslexiesoftware vermindert de belemmeringen die dyslexie met zich meebrengt, daagt leerlingen uit op hun eigen cognitieve niveau en maakt hen zelfredzaam (Hoenderken et al. 2012). Uit onderzoek van Kennisnet (2011) in het basisonderwijs blijkt dat er bij gebruik van dyslexiesoftware sprake is van een positief effect op de taakmotivatie en het cognitief zelfvertrouwen van de leerling. Omdat dyslexie binnen de basisondersteuning van passend onderwijs valt, zullen deze hulpmiddelen veelal standaard een onderdeel vormen van het schoolondersteuningsprofiel. Het gebruik van compenserende dyslexiesoftware is bij uitstek een werkbare methode om leerlingen tijdens hun schoolloopbaan effectief te helpen.

Vier in Balans

Voor succesvolle implementatie van dyslexiesoftware zijn de bouwstenen uit het 'Vier in Balans' model van

Kennisnet (2013) nodig: visie, deskundigheid, content en infrastructuur. Om deze vier onderdelen goed uit te voeren, is leiderschap van cruciaal belang. Uit recent onderzoek aan de Rijksuniversiteit Groningen blijkt dat daarnaast een bovenschoolse aansturing van groot belang is voor het slagen van een organisatiebrede implementatie van dyslexiesoftware in het basisonderwijs (Otter & Hulshof, 2014). Om het implementatieproces binnen een onderwijsorganisatie te begeleiden, wordt geadviseerd om een werkgroep op te richten (Smeets & Kleijnen, 2008). Bij bovenschoolse implementatietrajecten wordt tevens een stuurgroep in het leven geroepen. De stuurgroep voert de centrale regie en stemt taken en verantwoordelijkheden af met de werkgroepen op de diverse scholen. De werkgroep onderhoudt de contacten op de 'werkvloer' en is direct betrokken bij de juiste toepassing van software in de klas.

Visie

'Visie is de opvatting van een onderwijsinstelling over kwalitatief goed en doelmatig onderwijs, de wijze waarop de instelling dat wil realiseren en de plaats die ict daarbij inneemt. De visie omvat de overkoepelende ambities en gaat in op de rol van de medewerkers, de leerlingen en hun ouders en op de randvoorwaarden die nodig zijn om deze ambities te verwezenlijken' (Kennisnet, 2013). Het ontwikkelen van een visie is de belangrijke eerste stap. De keuze om met compenserende dyslexiesoftware te starten en de doelen die de school hiermee wil realiseren, begint hier. Een tweede stap, minstens zo belangrijk, is het opstellen van goed beleid en een plan van aanpak voor de implementatie. Vanuit een visie wordt een ict-beleid opgesteld, waarin onder andere vermeld wordt welke leerlingen gebruik mogen maken van de software en bij welke vakken/toetsen het ge-

bruik is toegestaan (Hoenderken et al., 2012). Daarnaast worden de onderwerpen professionalisering/nascholing, digitale content en de ict-infrastructuur uitgewerkt in het beleid. 'Het succes van het juiste gebruik van ict-hulpmiddelen valt of staat met de kennis en vaardigheden van de gebruikers' (Smeets & Kleijnen, 2008). Hoe docenten ict op een natuurlijke wijze kunnen integreren in onderwijsactiviteiten, wordt in het TPACK-model van Mishra & Koehler (2005) mooi geïllustreerd. Hierin wordt gesproken over het belang van de interactie tussen vakinhoudelijke kennis (Content Knowledge), didactische kennis (Pedagogical Knowledge) en technische kennis (Technological Knowledge). De docent moet deze drie kennisdomeinen met elkaar kunnen integreren om ict optimaal in te kunnen inzetten. Ook de leerlingen dienen redelijk computervaardig te zijn en een prettige werkplek in de klas te hebben om optimaal te kunnen werken met dyslexiesoftware (Hoenderken et al., 2012).

Figuur 1: TPACK-model

Inhoud en toepassingen

'Het gebruik van de computer in de klas wordt steeds meer gemeengoed, waardoor een leerling met dyslexie die de computer als hulpmiddel gebruikt gelukkig geen uitzondering meer vormt'. (Janssen, 2011). Voor het optimaal gebruiken van dyslexiesoftware dient er voldoende digitale content aanwezig te zijn. Digitale schoolmethoden, besteld bij Dedicon, of het zelf scannen van materialen biedt hierbij uitkomst. Echter, met enkel digitaal materiaal alleen is de school er niet. Voldoende deskundigheid van de dyslexiesoftware is nodig om te kunnen bepalen welke functionaliteiten van de software bij een bepaald

vak gebruikt kunnen worden. Geavanceerde dyslexiesoftware biedt ondersteuning bij technisch en begrijpend lezen, spellen, strategisch schrijven, vreemde talen en het ontwikkelen van studievaardigheden. Zo kan rekening worden gehouden met de onderwijsbehoeften van de leerling met ernstige dyslexie. Wat zijn de belemmerende en beschermende factoren van de leerling en hoe kan de software optimaal ingezet worden? Dit zijn vraagstukken waarover zorgspecialisten en leerkrachten zich kunnen buigen. Kennis op het vlak van de drie domeinen uit het TPACK-model zijn hierbij nodig. Leerkracht PO: 'In voorgaande jaren werd de Cito eindtoets voorgelezen aan de leerlingen met dyslexie. Dit keer konden de leerlingen met Kurzweil in hun eigen tempo aan de slag. Door het technisch lezen te compenseren kunnen de leerlingen zich focussen op het begrijpend lezen. Hierdoor hadden de leerlingen de extra tijd die leerlingen met dyslexie krijgen helemaal niet nodig.'

Infrastructuur

Uiteraard dient bij de aanschaf van dyslexiesoftware rekening gehouden te worden met de beschikbaarheid en kwaliteit van de hardware en het netwerk van de onderwijsorganisatie. Bij de keuze laat men zich leiden door de kwaliteit en functionaliteit van de dyslexiesoftware,

de inzetbaarheid, de gebruikerservaring en de technische en onderwijskundige expertise van de leverancier. Met het inrichten van een eerstelijns-ondersteuning kunnen vragen en problemen van gebruikers efficiënt worden opgelost. Om het gebruik van dyslexie-software te borgen, is het monitoren en evalueren van het implementatieproces van belang. Vanuit het Protocol Leesproblemen en Dyslexie (2011) wordt geadviseerd om goed in kaart te brengen wat de school al doet aan dyslexie en welke verbeteringen en vernieuwingen nodig zijn. Door een verbeterplan op te stellen en het implementatieproces te volgen, kan men tijdig de begeleiding of het beleid bijstellen, met als doel: optimale ondersteuning voor leerlingen met dyslexie. Als leerlingen door het inzetten van dyslexie-ict met succes onderwijs kunnen volgen dat bij hen past, is er heel veel gewonnen. Het succesvol implementeren van dyslexiesoftware is een voorwaarde voor passend onderwijs en leidt tot een win-win situatie voor leerling, leerkracht en school!

De ervaring bij ruim duizend scholen heeft geleerd dat met deze aanpak veelal tevens een kwaliteitsimpuls aan het dyslexiebeleid van de school wordt gegeven. Door samen te werken en kansen te benutten, kunnen we de leerlingen optimaal ondersteunen.

Kurzweil: een klasse apart!

Bekroond met het Comenius zegel voor baanbrekende digitale leermiddelen biedt Kurzweil dyslexiesoftware voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben om te laten zien wat ze werkelijk kunnen. Lexima helpt scholen met een beproefd implementatietraject, dat speciaal is ontwikkeld om succes te verzekeren voor leerling, ouder, docent, school en samenwerkingsverband.

Kijk voor meer informatie over beter lezen en beter leren op www.lexima.nl